

NEJDÍV SVĚDKOVÉ PŘÍBĚHU

Převod materiálu

Radka Věelná, upraveno Marta Sedláčková 2012

Pořadí v lekci

2

1. MOTIVAČNÍ UVEDENÍ DO PŘÍBĚHU:

a) pro Teofila:

V Teofilově otázce se může objevit téma „tradičního“ a „nového“. Otázka, proč se stále vracet k tradici, k těm starým příběhům a formulacím, se objevuje i dnes. (Nejde samozřejmě o mechanické opakování (starého), ale o poměrování všeho (nového) apoštolskou zvěstí.)

Teofil např. může být lehce znuděný z toho, že se v bohoslužbách opakují příběhy apoštolů.

„Ty staré známé historky apoštolů, co se vypráví pořád dokola! Kolik toho my zažíváme nového, dějí se neuvěřitelné věci, žijeme už v trochu jiné době...“

Lukáš ho upozorňuje, že těch Dvanáct si vybral sám Ježíš. Byli s ním od začátku, od Janova křtu, chodili s ním, slyšeli jeho kázání, viděli jeho skutky. Oni byli svědky Ježíšova života i jeho vzkříšení, od nich se zvěst o Ježíši dostávala k dalším a dalším. Vše, co zažíváme, objevujeme, promýšlíme, musíme poměrovat tím, co víme o Ježíši Kristu skrze apoštoly.

b) pro mladší a střední školní věk:

Když hrajete s kamarády fotbal nebo vybíjenou, jak se rozdělujete do družstev? Podle čeho byste si vybírali hráče do svého družstva?

c) pro starší školní věk:

Byli jste někdy na besedě s nějakým cestovatelem, polárníkem, horolezcem? Je zajímavé slyšet vyprávění ořítého svědka, člověka, který něco sám zažil?

2. POZNÁMKY K TEXTU A JEHO KATECHETICKÉMU VYUŽITÍ

Apoštol, apostolos – „poslaný“ – od toho výrazu je také slovo pošta, v anglickém slovníku slovo apoštol překládají „messenger“ – řili ten, kdo nese nějakou zprávu, „message“.

Úkolem apoštolů je svědčit o Ježíši, o jeho celém životním příběhu od křtu, přes ukřižování po vzkříšení: „apoštolové jsou svědky, kteří potvrzují totožnost Vzkříšeného s pozemským Ježíšem a zvěstují vzkříšení a nanebevstoupení Ježíšovo jako konečné stvrzení Boží vůle, která v něm byla zjevena (L 24,46-48; Sk 1,8; 2,32; 3,15; 5,32; 10,39.41; 13,31). Apoštolský svědek je definován tím, že byl s Ježíšem u jeho křtu u Jana (Sk 1,22; 13,31; srv. L 1,2). (Petr Pokorný, Vznešený Teofile, Mlýn 1998, s. 59-60.)

Proto je vnějším předpokladem nového apoštola, že s Ježíšem strávil celou dobu jeho působení – kruh učedníků má být doplněn z těch, kteří chodili s námi „po celý čas“ – svdecký úkol apoštola se netýká jen Ježíšova vzkříšení, ale celého jeho působení. Zatímco v době působení apoštola Pavla nehrál podobná „pozemského Ježíše“ tak důležitou roli, pro další generaci křesťanů (pro niž Lukáš píše své evangelium i Skutky) bylo vyprávění a interpretace tohoto působení velice významnou součástí zvěstování.

Dvanáct - pro evangelistu je důležité, že apoštolů je právě dvanáct – je to pojetí plnosti, odkazuje k dvanácti kmenům Izraele. Tak jako měl být Izrael svdkem o Hospodinu ostatním národům, má být apoštolská dvanáctka svdky a garanty zvěstování evangelia Ježíše Krista. Je tak zaručeno, že se evangelium zvěstuje správně a v plnosti. Za důrazem na život Ježíšův je „snaha chránit povelikonoční zvěstování před nekontrolovatelným entuziasmem.“ (P. Pokorný). – To jsme využili v motivaci pro Theofila. O symbolické funkci „dvanácti“ svdčí i to, že se ve Sk neprobírají příběhy jednotlivých apoštolů (jako v různých pohádkách o těch bratřích), ale především se řeší, jak ztělesní onu funkci „být svdkem Ježíše Krista pro lidi a národy kolem“.

Volba apoštola je povoláním a pověřením od samotného Ježíše ke svdecké službě do celé církve. Proto losování není magický úkon, pomocí něhož se vždycky musí zjevit Boží vůle. Učedníci však nechtěli vybírat podle obvyklých lidských měřítek – podle zasloužilosti, sympatického vzezření, společenského vhlasu (že takový rozdíl mezi kandidáty byl, dokazuje dlouhé jméno Barsabáše a krátké jméno Matěje). Modlitba učedníků (v. 23) ukazuje obtížnost rozhodování i rozpaky s tím spojené – učedníci do lidského srdce nevidí a uvědomují si, že povolání je suverénním Kristovým darem. Losování je tu právě proto, aby dalo této svrchovanosti prostor. Losování je starozákonní způsob, jak dát najevo, že Boží služebníky vposledu nevybíráme my, ale Pán Božího lidu sám.

2. Pomůcky:

- obrázek Dvanácti apoštolů s Ježíšem
- mince, barevné kamínky nebo jiné losovací náčiní
- fotografie z ordinace kazatele

3. FORMULACE TÉMATU

Kdo je apoštol, v čem spočívá a kde se bere jeho poslání.

Z oddílu vyzdvihujeme dvě témata, která na sebe navazují, ale např. pro předškoláky je možno akcentovat jen jedno. Prvním tématem je „kdo je to apoštol“, jaké předpoklady musí splňovat a jaký má úkol. Druhým tématem je „apoštolské povolání, které je od Boha“, což je v textu vyjádřeno modlitbou apoštolů a výběrem pomocí losu.

4. VYKLADAŠKÁ A KATECHETICKÁ ÚSKALÍ

– Jidáš?v konec p?íliš nerozebírejte. Legendární zpráva o tom, že „jeho st?eva vyh?ezla“ by mohla u d?tí svou expresivností snadno p?ekrýt celý obsah oddílu. Také by nás vzhledem k Jidášovi mohla zarazit slova „musela se splnit slova Písma“, evangelista však tímto napln?ním starozákonního slova dává najevo, že ani tak strašná v?c jako je zrada, není p?ekázkou Božího jednání.

– Losování v biblickém podání není otázkou š?astné náhody, výhry spojené s finan?ním obnosem, jak to d?ti znají z televizního losování. P?ipome?te, že i dnes se n?kdy v církvi losuje - v p?ípad? nerozhodného výsledku p?i volb? mezi dv?ma kandidáty se nakonec rozhodne losem.

- Kruh dvanácti apoštol? má výjime?né postavení (každý z nich musel být o?itý sv?dek Ježíšova pozemského p?sobení a sv?dek vzk?íšení – v. 21n), ale není samospasitelný. To ve Sk samotných ukáže postava apoštola Pavla: a? nespl?uje podmínky apoštolství – nechodil s Ježíšovými u?edníky atd. - p?esto sám sebe nazýval apoštolem a m?l apoštolskou autoritu. Byl povolán Vzk?íšeným, ovšem jiným zp?sobem než Mat?j. Koneckonc?, „až do kon?in zem?“ se evangelium nedostalo skrze dvanáct apoštol?, ale skrze ty, kterým evangelium sami ani osobn? nep?edali. Správným d?razem (tj. na povolání od Ježíše Krista) ve vypráv?ní se vyhneme nepat?i?n? p?ehnanému zvýrazn?ní kruhu Dvanácti (jako by záleželo na nich, a ne p?edevším na Kristu).

5. OSNOVY VYPRÁV?NÍ

a) poznámky a osnova pro mladší školní v?k:

I. Motivace

II. Apoštol toho musí v?d?t o Ježíši hodn?, aby o n?m mohl vypráv?t druhým

III. Apoštola nevybírají lidé, ale povolává si ho sám Pán

IV. Mat?j je p?ipojen k jedenácti apoštol?m

b) osnova pro st?ední a starší školní v?k:

I. Motivace

II. Petrova ?e? ve shromážd?ní – je t?eba doplnit apoštolský kruh

III. Apoštolem by m?l být ten, kdo zná celý Ježíš?v p?íb?h, aby o n?m mohl vypráv?t

VI. Modlitba – u?edníci nechť?jí vybírat podle lidských m??ítek, apoštola má povolát sám Pán

V. Los padl na Mat?je, je p?ipojen k jedenácti apoštol?m

6. METODICKÉ POKYNY K PRACOVNÍMU LISTU ZDE?KA ŠORMA

Doplňní kruhu uedníků?, Sk 1,15-26

Tentokrát je lepší použít obrázek až po vyprávění, kdy už děti příběh znají a vědí, kdo byl Matěj. Úkol můžete uvést tím, že na rozdíl od Josefa „Spravedlivého“ byl asi Matěj navenek obyčejnější, a tak nebude snadné jej najít. Děti musí být pozorné. Matěj je ten, který ještě mezi ostatními uedníky nahoře není. Děti jej mohou vystihnout a nalepit nahoru do volného místa.

7. LITURGICKÝ RÁMEC (vstup, píseň)

Žalm 37,5 — Svou cestu svěř Hospodinu, doufej v něho, on sám bude jednat.

píseň: viz odkaz na píseň

8. VYPRÁVĚNÍ A NÁPADY PRO PEDŠKOLNÍ VĚK

Vyprávění s pomůckami

S Pánem Ježíšem chodila spousta lidí. Poslouchali, co říká. Viděli zázraky, které dělal. Viděli ho uzdravovat, slyšeli ho kázat a odpouštět hříchy.

Ježíš si vybral některé z těch lidí, aby byli stále s ním. Říká se jim apoštolové. Tito apoštolové měli později kázat a povídat jiným lidem o Boží lásce.

Těch apoštolů bylo dvanáct. Podívejte! (Klademe na stůl do kruhu dvanáct různobarevných koleček, těsně vedle sebe, viz foto 1, přitom počítáme do dvanácti.) Jeden, dva, tři, ... dvanáct.

Jeden z nich však Ježíše zradil. Jmenoval se Jidáš. Co to je zradil? Zachoval se k Ježíšovi moc škaredě. Prozradil vojákům, kde Ježíše najdou. Ti ho pak zatkli. Ježíš byl pak ukřižován.

To byl tedy Jidáš. Jeden z dvanácti apoštolů. Ten už pak nemohl být jedním z nich. Nechtěl. Utekl pryč. (Odebereme jedno kolečko, takže být černé, viz foto 2)

Co teď s tím? V tom kruhu je díra! Teď už to není kruh, který drží při sobě, který je celý, pevný. Ten kruh dvanácti apoštolů je porušený.

Co s tím?

Zmenšíme ho? Ale co když zase někdo udělá něco špatného? Pak ten kruh zase zmenšíme? A pak zase? (Postupně odbíráme kolečka, pak je dáme k sobě, kruh je nyní malý, viz foto 3.) to by těch lidí, kteří budou ostatním vyprávět o Ježíšovi bylo pořád méně a méně. A pak by třeba nezbyl nikdo. Takhle to nejde!

Zkusím kruh doplnit. Ale jak??? Říkají si apoštolové. Podle čeho vybereme dalšího člověka. Podle svalů? Podle krásy? Podle toho, jak je chytrý? Nebo jak je bohatý? (Můžeme vždy zpochybnit vybrané kritérium „Když by to byl nějaký svalovec, tak by se každému ubránil, každého by přebral. Ale co když by se pral pořád? Vybral by takového člověka i Ježíš?“ Atd.) Jak ho tedy vybereme? Jak? No jak? (bezradně opakujeme) Jak, panebože jak? Slyšeli jste? Pane Bože! (děrazně, odděleně)

Ano, apoštolové řekli: Pane Bože, jak máme doplnit ten kruh? Koho vybrat? A tak vzali dva uedníky z nich, kteří Ježíše znali, kteří s ním chodili, viděli jeho mocné činy a slyšeli jeho kázání. A pak prosili Pána Boha, aby jednoho z nich vybral.

To byl dobrý nápad poprosit Pána Boha, aby jim pomohl, když se nemohli rozhodnout. To bychom si měli pamatovat. Když si nevíme rady, máme prosit Boha, aby nám poradil, aby nám ukázal cestu.

A koho tedy apoštolové vybrali? Jednoho muže, Josefa jménem Barsabas, zvaného Justus. (Ukážeme kartičku se jménem, nejlépe i s obrázkem ?lov?ka.) Druhý se jmenoval Mat?j. (Ukážeme druhou kartičku se jménem a obrázkem, oba mohou být zhruba stejní, jen odlišit barvou oble?ení). A prosili Pána, aby on sám rozhodl, kdo z nich se má stát apoštolem. (Oto?íme kartičky obrázkem dol?. Zamícháme. M?li bychom však stále v?d?t, která kartička je která. Nap?íklad nenápadnou zna?kou, ohnutý rožek atd.) A jak ho tedy vybírali? M?žeme si p?e?íst p?ímo z Bible. Sk 1, 24: „Ty, Pane, znáš srdce všech lidí; ukaž, koho z t?ch dvou sis vyvolil“. Takhle se modlili a pak losovali. A los padl na – (oto?íme kartičku) na Mat?je. Te? je tedy apoštol? zase dvanáct. (Doplníme kruh jiným kole?kem.)

Jak tedy poznali apoštolové, co mají d?lat? Modlili se. A prosili Pána Boha, aby jim pomohl vybrat. I my máme prosit Boha, když si nevíme rady, když se neumíme rozhodnout, co máme ud?lat. A v??íme, že nám Pán ukáže, co máme d?lat dál.

Pom?cky

Barevná kole?ka (13 kus?), dv? kartičky se jmény a nejlépe i s obrázky Mat?je a Barsabase.

Hra

(Po vypráv?ní) D?ti si sednou do kroužku, rozdáme jim líste?ky nebo je necháme vybrat líste?ky z klobouku, kde jeden je ozna?en notičkou. Kdo si vylosuje notičku, zazpívá ostatním písni?ku, nejlépe kterou zná z ned?lky. R?zné variace na tuto hru, nap?íklad líste?ek s amplionem - ?íct, nebo si vzpomenout na n?jaký p?íb?h o Ježíšovi; líste?ek se srdí?kem – pohladit kamaráda atd.

Písni?ka

Moudrost mi, Pane, dávej (ZSN)

Modlitba

Pane Bože, n?kdy si nevíme rady. Ty nás u?íš, že se na Tebe m?žeme obracet, když pot?ebujeme pomoc. Dej a? to dokážeme, ptát se T?, co je Tvoje v?le. Amen.

9. VYPRÁV?NÍ PRO ST?EDNÍ ŠKOLNÍ V?K

I. MOTIVACE

Když hrajete fotbal nebo vybíjenou, jak se rozd?lujete do družstev? M?žete se t?eba rozpo?ítat rozpo?ítadlem... Nebo si každý kapitán vybere nejd?ív svoje kamarády... Anebo m?žete za?ít t?eba od t?ch nejlepších hrá??... Hádáte se u toho n?kdy, nebo je to jednoduché?

II. DVANÁCT APOŠTOL? – SV?DK? JEŽÍŠOVA P?ÍB?HU

Pamatujete si, jak si Ježíš vybíral sv?j „tým“, svoje u?edníky? Lukáš dokonce p?ipomíná jejich jména – jak o nich vypráv?l v prvním dílu svých spis?, v evangeliu. Nebyli to p?vodn? žádní vyhlášení borci. T?eba Petra oslovil rovnou u lod? a rybá?ských sítí – pamatujete si, jak tenkrát vytáhli tu spoustu ryb? Jakub a Jan Zebedeovi byli taky rybá?i. A Levimu ?ekl: „Poj? za mnou,“ když sed?l v celnici... T?ch, kte?í s ním chodili, bylo mnohem víc. Ale dvanáct z nich Ježíš vybral, aby byli jeho nejbližšími u?edníky. Dvanáct je v bibli docela d?ležit? íslo. Dvanáct bylo Jákobových syn? – a izraelských kmen?. Dvanáct je plný po?et. T?m dvanácti u?edník?m se taky ?íká „apoštolové“ – to znamená ti, kdo jsou poslaní. Práv? Ježíš jim dal n?jaké „poslání“, poslal je do sv?ta vy?izovat, co od n?j slyšeli o Božím království, co u n?j vid?li. Z toho plného po?tu vypadl Jidáš – ten špatn? skon?il potom, co Ježíše zradil.

Po Ježíšov? nanebevstoupení se t?ch zbylých jedenáct u?edník? spolu s dalšími lidmi – a bylo jich dost, kolem sto dvaceti – scházeli, aby se modlili. A když už to trvalo pár dn?, Petr jednou v tom shromážd?ní vstal a ?ekl: „Apoštolský kruh je t?eba doplnit, když tu te? mezi námi po Jidášovi z?stala díra.“

Jedenáct nesta?í (pokud zrovna nechcete hrát fotbal) – apoštol? má být plný po?et, aby bylo jasné, že to, k ?emu Ježíš své u?edníky povolal a poslal, pokrač?uje. Že to s koncem Ježíšova p?íb?hu neskon?ilo. Kdyby si u?edníci mysleli, že Ježíš je pry? a tím všechno skon?ilo, asi by se postupn? ten jejich apoštolský kruh úpln? rozpadl – jako když se hraje ten fotbal a pak už to jednoho p?estane bavit a druhý jde dom? a t?etí jezdit na kole, že to je v?tší zábava.

III. KÝM DOPLNIT APOŠTOLSKÝ KRUH?

Jenže koho vybrat? N?koho, kdo se sám p?ihlásí? Anebo spíš n?koho, kdo se moc nehrne dop?edu? Nebo by to hlavn? m?l být n?kdo, koho ti ostatní respektují? A m?l by asi být takový jako slušný, aby byl p?íkladem t?m ostatním... No ale hlavn? by to m?l být n?kdo z t?ch, co chodili s Ježíšem od za?átku, a tak ho vid?li a slyšeli a m?žou o tom vypráv?t. To poslední bude p?ece jen nejd?ležit?jší. Vždy? takový apoštol má být sv?dkem celého Ježíšova p?íb?hu – všechno, co Ježíš ?íkal a d?lal, by m?l mít z první ruky, aby o tom mohl mluvit z vlastní zkušenosti. Pozd?ji, až bude napsaný Nový zákon, už si to vypráv?ní o Ježíši bude moci každý p?e?íst. Ale te? je t?eba, aby o tom n?kdo vypráv?l. Samoz?ejm? ten, kdo toho co nejvíc ví. Nakonec tedy vybrali dva kandidáty. Tím prvním byl Josef Barsabas, zvaný Justus, to znamená Spravedlivý. A tím druhým Mat?j. Co te?? Asi za?ít n?jakou p?edvolební kampa?, ne? Josef bude nejspíš znám?jší – vždy? se zná i celé jeho jméno. A pak n?jaký Mat?j, o kterém toho zas až tak moc nevíme. Ale i ten má ur?it? svoje p?íznivce. Te? by se mohli za?ít jedni s druhými hádat, kdo asi bude lepší apoštol.

IV. MODLITBA A LOSOVÁNÍ

Jenže žádná p?edvolební kampa? v té horní místnosti, kde se sešli, nevypukne. N?koho totiž správn? napadlo, že u povolání t?ch ostatních apoštol? to bylo jinak. Vybral si je sám Ježíš. A v?bec ne proto, že by si to n?jak zasloužili. Možná to tam nahlas ?ekl právě Petr, který si dobře pamatoval, že ho Ježíš nezbavil apoštolského ú?adu ani tehdy, když ho tenkrát zap?el t?ikrát za jedinou noc... Kdyby to bylo na nás, asi bychom nakonec sklouzli do toho, že bychom vybírali podle toho, jak je kdo sympatický. Nebo podle zasloužilosti. Anebo t?eba podle popularity a v?hlasu (to by m?l asi v?tší šanci ten Josef, co se mu ?íká Spravedlivý). Jenže všechny ostatní apoštoly povolal Ježíš sám. Vybral si je podle svých m??ítek. A tak by to m?lo být i u toho dvanáctého. A tak se modlili: „Ty, Pane, znáš srdce všech lidí; ukaž, koho z t?ch dvou sis vyvolil, aby p?evzal místo v této apoštolské služb?.“ A potom losovali, který z nich to bude. Los padl na Mat?je.

V. PÁN SÁM POVOLÁVÁ KE SLUŽB?

Věřili, že si ho tak vzkrášený Pán sám vybral. Matěj te bude apoštolem stejně jako ti ostatní. Budou vyprávět příběhy o Ježíši ostatním, kteří se s ním sami nemohli setkat. A na jejich svědectví budou stavět další, Dvanáct povolaných apoštolů je jako pevně zbudovaná základní zeď bez slabých míst.

Od té doby přibývali další a další učedníci a následovníci. Ti v církvi kázali a učili, někteří psali spisy, které se dostaly do bible, další se stali jáhny a misionáři a biskupy... až do dnešních dob, kdy taky máme presbytery a faráře a seniory. A věříme, že i dneska do takové služby někoho nepřijímáme jenom my jako sbor nebo církev, ale že do ní povolává Ježíš sám.

Děkujeme, Pane Ježíši, že tvůj příběh pokračuje skrze ty, které povoláváš do své služby. Že i nám někdo o tobě vypráví. Prosíme za všechny, kdo dělají v církvi, v našem sboru nějakou práci a službu. Za faráře a za staršovstvo a... Děkujeme, že voláš další a další, aby byli tvými učedníky. A že tvoje pozvání platí i pro nás. Amen.

10. NÁMĚTY K ROZHOVORU

• Jaký je rozdíl mezi učedníkem a apoštolem? Jaký je úkol učedníka, jaký apoštola? K čemu byl pověřen?

• Co má podle Petrova proslovu znát svědek – apoštol? Odkud se všechny tyto události dovídáme my?

• Jak byste vybírali apoštola dnes? Pomocí soutěže? „Církev hledá super-apoštola“, „Církev má talent“?

• Je nějaký rozdíl mezi povoláním a zaměstnáním?

• Víte, že se v církvi podle čeho někdy používá los (u rovnosti hlasů při volbě)?

• Zažili jste už ve sboru volbu nového faráře? Podle čeho by se měl, podle vás, vybírat, když je víc kandidátů?

11. A JEŠTĚ SE OHLÉDNĚTE... (PODŇTE KE KATECHETICKÉ SEBEREFLEXI)

Jsou v příběhu momenty, které mi nesedí, nesouzním s nimi nebo je nechápu? Jak s nimi ve výkladu naložím?

Je mi jasné, jaké téma budu dnes zděrazňovat? Uvědomuju si, co chci naopak jen zmínit, ale nezděraznit? Co ve mém výkladu pominu?

Komu budu vyprávět? Mám pro děti, které se vymykají věkovému průměru skupiny nějaký úkol, který by je zabavil?

Odkaz na pracovní list

[02 Nejdříve svěřkové příběhy](#)

Odkaz na píseň

[V to jitro velikonoční se přihodil ten div](#)

[Jdou, stále jdou se zprávou \(SV115\)](#)

[Nejvyšší kníže pastýř? \(EZ431\)](#)

[Bože, vylej požehnání \(EZ432\)](#)

[To já, ó Pane můj, stojím tady v modlitbách](#)

[Tvoje, Pane Kriste, dobrota \(SV346\)](#)

[U nás na cestě pravé \(EZ679\)](#)

Cílová skupina

[Školní](#)

Katechetické cykly

[Pozvání na cestu - Skutky](#)

Biblický odkaz (kat)

[Skutky 1,15–26](#)